

## تأثیر قانون تسهیل فضای کسب و کار بر شبکه بانکی کشور

محمد شفیعی

کارشناس شبکه بانکی کشور

### چکیده

وجود رابطه حسابداری میان رشد نقدینگی و تورم از طریق معادله مقداری پول پدیده‌ای پذیرفته شده و قابل درک است. اینکه ضریب همبستگی میان رشد نقدینگی و تورم به چه میزان است به شرایط تولید در اقتصاد دارد. آنچه مسلم است رشد نقدینگی چنانچه در مسیر تولید قرار نگیرد از طریق سرعت گردش پول و تغییر در نرخ تورم، در اقتصاد تخلیه می‌شود. وجود موانع و تنگناها در تولید و رتبه ضعیف ایران در شاخص‌های سهولت کسب و کار در عرصه جهانی، دلیلی متقن برای تبیین ضریب همبستگی بالا میان رشد نقدینگی و تورم در کشور است. این مقاله قصد دارد تأثیر قانون تسهیل فضای کسب و کار بر شبکه بانکی کشور را بررسی نماید.

**واژگان کلیدی:** قانون تسهیل فضای کسب و کار، نقدینگی، تورم، سرعت گردش پول، شبکه بانکی.

## مقدمه

وجود رابطه حسابداری میان رشد نقدینگی و تورم از طریق معادله مقداری پول پدیده‌ای پذیرفته شده و قابل درک است. اینکه ضریب همبستگی میان رشد نقدینگی و تورم به چه میزان است به شرایط تولید در اقتصاد دارد. آنچه مسلم است رشد نقدینگی چنانچه در مسیر تولید قرار نگیرد از طریق سرعت گردش پول و تغییر در نرخ تورم، در اقتصاد تخلیه می‌شود. وجود موانع و تنگناها در تولید و رتبه ضعیف ایران در شاخص‌های سهولت کسب و کار در عرصه جهانی، دلیلی متقن برای تبیین ضریب همبستگی بالا میان رشد نقدینگی و تورم در کشور است.

به دنبال ابلاغ سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی که مبنای توسعه بخش خصوصی شمرده می‌شود، ساز و کار اجرایی شدن این سیاست‌ها از سوی دولت در قالب لایحه تدوین و تقدیم مجلس گردید اما در لایحه تنظیمی ۹۱ ماده‌ای هیچ‌گونه اشاره‌ای به الزامات اصلاح فضای کسب و کار در کشور نشده و متن لایحه تماماً بر تداوم اجرای قوانین فعلی حاکم بر بازار کار مبتنی است. این در حالی است که هماهنگی که از بخش‌های بعدی گزارش کاملاً مشخص است اصلاح فضای کسب و کار کشور می‌بایست در اسرع وقت در زمره اولویت‌های اصلاح ساختار قوانین اجرایی قرار گیرد. در غیر این صورت اقتصاد در شرایط نابرابر رقابت دولت با بخش خصوصی رونق نمی‌گیرد.

بدیهی است این رقابت فقط با شکست انحصارات دولتی و ایجاد فضای مناسب برای فعالیت بخش خصوصی قابل شکل‌گیری است و گرنه نتیجه عملی شدن اصل ۴۴، جز واگذاری ثروت دولت به غیر دولت نخواهد بود و این واگذاری به رقابت و رونق نخواهد انجامید. اصلاح فضای کسب و کار و بهبود شاخص‌های مزبور در عرصه جهانی نه تنها گامی مثبت و اسای در جهت تقویت جنبه مشارکت بخش خصوصی در عرصه اقتصاد، ارتقاء سطح اشتغال و

تولید در کشور محسوب می شود بلکه بطور قطع سیگنالی مهم برای استقبال سرمایه گذاران خارجی برای ورود به کشور و ارتقاء و تسهیل جریان ورود فناوری به کشور به شمار می رود. انتقال مالکیت بنگاه های اقتصادی به بخش خصوصی در صورتی به بهبود شرایط اقتصادی کشور می انجامد که همراه با آزادی عمل بخش خصوصی در انجام فعالیت های اقتصادی باشد. رقابتی کردن بازار منوط به رفع موانع کسب و کار است. شکل گیری تشکل های مدیران، کاهش فساد اداری، ایجاد صنوف و اتحادیه های صنفی، افزایش امنیت سرمایه گذاری برای تولید و... همه باید در کالبد ایجاد فضای مناسب کسب و کار صورت پذیرد. بر این اساس از ملزومات سیاست های اصل ۴۴ قانون اساسی ایجاد فضای مناسب برای فعالیت بخش خصوصی است. یکی از ارکان مهم آزادسازی، ساده سازی و پالایش قوانین و مقررات در جهت بهبود فضای کسب و کار است.

## Journal of Applied Managerial Market Research

### تعریف فضای کسب و کار

فضای کسب و کار از جمله شاخص های تعیین کننده وضعیت اقتصادی هر کشور است که با استناد به آن می توان به بررسی و تجزیه و تحلیل شرایط اقتصادی هر کشور پرداخت. محیط فضای کسب و کار در کشورها هر چه شفاف تر و رقابتی تر باشد منجر به افزایش سلامت اقتصادی کشورها و اتخاذ سیاست های مطلوب شده و روند بهبودی شاخص های اقتصادی را در پی خواهد داشت. در این راستا بررسی وضعیت شاخص های کسب و کار چه از نظر خرد و چه از نظر کلان و تبیین چالش های موجود می تواند در ایجاد و توسعه فضای کسب و کار در کشور مثر مثر باشد. تأثیر فضای کسب و کار مساعد، بر افزایش جذب سرمایه گذاری داخلی و خارجی، ایجاد اشتغال و رشد تولید ناخالص داخلی مشهود است. با وجود این، طی سال های پس از اعلام آمارهای جهانی از رتبه بندی فضای کسب و کار در کشورهای مختلف، دیدگاه های متفاوتی در زمینه جایگاه کشورمان مطرح می شود. این شرایط

موجب شده است تا اکنون بهبود فضای کسب و کار با توجه به چالش های پیش روی اقتصاد کشور به ضرورتی انکار ناپذیر تبدیل شود. با این وجود به نظر می رسد هنوز هم بسترهای مناسب برای ایجاد فضای امن سرمایه گذاری کسب و کار در کشورمان چندان فراهم نبوده و برای رسیدن به جایگاه واقعی اقتصاد ایران در زمینه شاخص فضای کسب و کار، فراهم کردن برخی زیر ساخت ها اجتناب ناپذیر است.

آنچه مسلم است اصلاح فضای کسب و کار و بهبود شاخص های مزبور در عرصه جهانی نه تنها گامی مثبت و اساسی در جهت تقویت جنبه مشارکت بخش خصوصی در عرصه اقتصاد و ارتقاء سطح اشتغال و تولید در کشور محسوب می شود بلکه به طور قطع از منظر سرمایه گذاران خارجی از جملهی مهمترین نماگرها برای ورود به کشور میزبان و شرط لازم برای ارتقا و تسهیل جریان ورود فناوری به کشور می باشد. فضای کسب و کار به آن دسته از عوامل موثر بر عملکرد بنگاه های اقتصادی گفته می شود که مدیران بنگاه ها نمی توانند آن ها را تغییر داده یا بهبود بخشند. آزاد بودن و شفافیت قیمت ها، رقابتی بودن بازار و حفظ حقوق مالکیت سه شرط لازم برای فعالیت اقتصادی بخش خصوصی و کارآ بودن اقتصاد است و نقش دولت در بهبود این فضا و فراهم آوردن شرایط مناسب جهت جذب فعالیت بخش خصوصی بسیار مهم است. تجربه جهان نشان می دهد تنها در شرایط مساعد کسب و کار، یک بنگاه می توان به صورت کارا و بهینه عمل کند. *پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*

به بیان ساده، می توان اذعان داشت که بخش قابل توجهی از مقتضیات رشد اقتصادی هر کشور در گروه فضای کسب و کار مناسب در آن کشور است. تأثیر فضای کسب و کار بر سرمایه گذاری را می توان از حوزه های استراتژیک توسعه صنعتی ایران تلقی کرد که عمدتاً ناشی از عواملی چون بهره وری و اشتغال نیروی کار، سرمایه گذاری، آزادی های اقتصادی تولید کنندگان و ظرفیت های تولیدی است. از طرف دیگر، توسعه اقتصادی بر پایه رقابت پذیری کشورها استوار است و سلامت محیط کسب و کار از عوامل موثر بر رقابت پذیری کشورها در اقتصاد

جهانی می باشد. بهبود شرایط و شاخص های فضای کسب و کار از جمله توسعه نظام بانکی و کاهش زمان لازم برای اخذ مجوز، زمینه ساز رشد و پویایی در هر کشوری را فراهم می آورد به و نه ای که با افزایش اعتبارات و دارایی های بانکی به عنوان پشتوانه و تأمین کننده اصلی مالی در اکثر کشورها مطرح می باشد، باعث بهبود فضای کسب و کار و تولیدی کشور می شود. بنابراین شاخص فضای کسب و کار، مهمترین شاخص اقتصادی در رشد و شکل گیری بخش خصوصی و افزایش رشد اقتصادی جامعه است.

مهمترین عوامل موثر بر فضای کسب و کار کشور که باید بدان توجه جدی نمود عبارتند از: محیط سیاسی، محیط اقتصاد کلان، فرصت های بازار، تسهیل فرایند جذب سرمایه خارجی، کاهش رویه های صادرات و واردات کشور و کنترل ارزی، بهبود وضعیت سیستم مالیاتی، تأمین مالی صادرات و واردات، بازار کار و زیر ساخت ها. به نظر می رسد با اصلاح ساختار اقتصادی کشور بر اساس فاکتورهای بالا می توان فضای کسب و کار کشور را به سمت ایجاد فضای پیشبرنده سوق داد. محیط کسب و کار در یک تعریف کلی مجموعه عواملی است که بر عملکرد بنگاه تأثیر می گذارد اما مدیر بنگاه نمی تواند آن را به سهولت تغییر دهد و تا زمانی که محیط کسب و کار بهبود نیابد بهبود عملکرد بنگاه ها و بطور کلی بخش خصوصی امکان پذیر نمی باشد. در این راستا و با توجه به اهمیت موضوع، بانک جهانی با استفاده از شاخص کسب و کار به بررسی و ارزیابی قوانین، مقررات و مجموعه عواملی که مستقیماً بر روی انجام کسب و کار و رشد اقتصادی کشورها موثرند پرداخته و اقدام به رتبه بندی کشورهای جهان می نماید.

کسب و کار: به هر نوع فعالیت تکرار شونده و مشروع اقتصادی از قبیل تولید، خرید و فروش کالای و خدمات به قصد کسب منافع اقتصادی اطلاق می شود.

محیط کسب و کار: عبارت است از مجموعه عوامل موثر در اداره یا عملکرد بنگاه های تولیدی که خارج از کنترل مدیران آنها می باشند.

کلیه دستگاه های اجرائی مکلفند به منظور ایجاد تراضی و عادلانه نمودن قراردادها و قراردادهای الحاقی در انعقاد قرارداد با شرکت های بخش خصوصی و تعاونی برای خرید کالا یا خدمت، از فرمهای یکنواخت استفاده نمایند و یک نسخه از این فرمها را برای هر کدام از اتاقها ارسال دارند.

تبصره: بانک مرکزی ایران مکلف است ظرف شش ماه پس از لازم الاجراء شدن این قانون فرمهای یکنواختی برای هر یک از عقود اسلامی که منجر به اعطاء تسهیلات می شود، همچنین نحوه اعطاء تسهیلات و شیوه های اخذ ضمانتنامه از بخش های خصوصی و تعاونی متناسب با اعتبار سنجی مشتریان را تهیه ند و به تصویب شورای پول و اعتبار برساند و بر حسن اجرای آن نظارت نماید.

## فصلنامه پژوهش های کاربردی مدیریت بازار

### Journal of Applied Managerial Market Research

#### اهداف و وظایف کلی بانکها

در آغاز فعالیت، بانکها چهار وظیفه اساسی داشتند:

۱- تشخیص انواع پول ها متعلق به کشورهای مختلف جهان در سیستم فلزی (طلا و نقره)

۲- تعیین وزن و عیار هر پول

۳- تعیین نسبت برابری پول ها برای مبادله

۴- نگهداری پول های فلزی اشخاص (طلا و نقره) در محل های امن

بانکداران قدیمی علاوه بر وظائف فوق در ابتدای کار، خود را موظف می دیدند که در برابر قبول سپرده اشخاص رسید صادر نمایند. صدور برگ های رسید مقدمه نقل و انتقال پول در کشور سپس بین کشورها شد و با گذشت زمان تحول دیگری در تکامل عملیات بانکداری پدید آمد زیرا در طی سال های فعالیت بانکی، بانکداران متوجه شدند که کلیه صاحبان امانات و سپرده ها که در نزد بانکها به صورت امانت گذارده اند در یک زمان معین برای

دریافت آن به بانکها مراجعه نمی کنند و همیشه مقدار قابل توجهی از مجموع سپردهها (طلا و نقره) در خزانه بانک باقی می ماند بنابراین بانکدارها توانستند سپردههای را کد مردم را در اختیار متقاضیان پول قرار دهند و این قدرت پولی را با دریافت بهره برای اشخاصی که از اعتبار نسبی نزد بانک برخوردار بودن قرار دهند. برای تأیید و توسعه عملیات خود سهمی از بهره دریافتی را نیز به صاحبان سپرده می پرداختند (رویه امروزی بانکها) تحول دیگری که در ایجاد بانکها رخ داد تأسیس بانک بصورت شرکت سهامی بود که صاحبان این اندیشه با عرضه سهام در بازار به جمع آوری سرمایه پرداختند و ارزش سهام بانک به امید افزایش بازدهی آن در بازار عرصه سهام هرچندی افزوده می گشت و این مقدمه ای برای افزایش نرخ بهره بانکی بود که دولتها با ملی کردن اینگونه بانکها مانع گسترش آن شدند. اگر پیشرفت سریع و افزایش قدرت مالی بانکها و بالتیجه تسلط شان بر بازارهای پولی جهان حاصل بسط اقتصادی و توسعه روابط بین المللی به خاطر رفع نیازهای مادی فزاینده جامعه امروزی باشد، تفکیک بانکها به بانک مرکزی و بانکهای تجاری و تخصصی «صنعتی، معدنی، کشاورزی و مسکن» خود مویذ لزوم این تقسیمو تعیین اهداف گوناگونی است که انجام آن به عهده بانکهای مختلف محول شده است بنابراین وظایف عمده بانکهای مرکزی عبارت اند:

۱. حفظ ارزش پول

۲. ایجاد تعادل در موازنه پرداخت ها و دریافت

۳. تسهیل مبادلات بازرگانی

۴. انتشار اسکناس و سکه های فلزی رایج در کشور

۵. تنظیم و کنترل و هدایت گردش پول و اعتبار

۶. انجام کلیه عملیات بانکی ارزی و پول رایج کشور

۷. تعهد یا تضمین پرداخت های ارزی دولت

۸. نظارت بر معاملات طلا و ارز

۹. نظارت بر صدور پول رایج و ارز

۱۰. اعمال سیاست های پولی اعتباری

۱۱. عملیات بانکی مربوط به آن قسمت از برنامه های اقتصادی

۱۲. انجام عملیات مربوط به اوراق اسناد بهادار

۱۳. نگاهداری و اداره ذخایر ارزی و طلای کشور

۱۴. نگاهداری وجوه موسسات پولی و مالی بین المللی

۱۵. انعقاد موافقت نامه پرداخت در اجرای قراردادهای پولی و بازرگانی و ترانزیتی و وظائف و خدمات بانک

های تجاری «خصوصی یا دولتی» به استثناء بانک های تخصصی به صورت ساده بقرار زیر است:

۱. قبول سپرده «دیداری-مدت دار» یا تجهیز منابع پولی

۲. ایجاد تسهیلات «وام-اعتبار»

۳. خرید و فروش فلزات قیمتی

۴. اجاره صندوق امانات

۵. نقل و انتقال پول در داخل یا خارج از کشور

۶. نگاهداری و انجام امور مربوط به اوراق و اسناد بهادار.

۷. انجام عملیات بورس

۸. صدور ضمانت نامه بانکی.

JAMMR

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
پرتال جامع علوم انسانی



## ۹. تنزیل اوراق تجارتي

۱۰. انجام معاملات ارزی «خرید و فروش»

۱۱. خرید و فروش سهام و اوراق قرضه اسناد خزانه «عملیات بورس»

۱۲. گشایش اعتبارات اسنادی و انجام عملیات دادوستد بین المللی

۱۳. سرمایه گذاری بانک ها در صنایع کشور

و بالاخره خدمات امانی که عبارتند از قبول قیومت، وصایت و وکالت.

در تطبیق این وظایف با توجه به مبانی سیاستپولی و بانکی در نظام بانکداری جمهوری اسلامی که ملهم از آیات قرآن و متأثر از فقه اسلامی است قانون عملیات بانکی بدون ربا به شرح «۱» تدوین و پس از تصویب شورای اسلامی»

۸/۶/۱۳۶۲ و تأیید شورای اسلامی «۱۰/۶/۱۳۶۲» از آغاز سال ۱۳۶۲ به مرحله اجرا گذارده شده است. سیاست های

اقتصاد مقاومتی، باید توجه داشته باشیم که دغدغه بانک ها، بهبود شرایط اقتصاد ایران و کسب و کار، کاهش هزینه

تولید و کمک به افزایش رشد اقتصادی است. اما باید توجه داشت که شبکه بانکی کشور به عنوان بخش مهمی از

نظام اقتصادی کشور با واقعیت های موجود اقتصادی مواجه است و شرایط و مزیت ها و مشکلات خاص خود دارد.

دغدغه مدیران و کارکنان بانک های کشور، اجرای قانون و مقرراتی است که توسط مراجع رسمی کشور ابلاغ شده

و بر این اساس، هر نوع انتظارات و توقعاتی که از بانک ها داریم باید بر اساس قانون و مقررات و در حد توان و

امکانات و شرایط. بانک ها باشد. از نظام بانکی در حد توان و شرایط و مشکلات ساختاری و اجرایی که دارد باید

انتظار داشته باشیم و البته برای بهبود ابزارها و امکانات و شرایط بانک ها باید سیاست ها و برنامه هایی توسط دولت،

مردم، فعالان اقتصادی، بانک مرکزی و... مورد توجه قرار گیرد. تمام منابع نقدینگی موجود کشور در اختیار بانک

ها نیست و علاوه بر موضوعاتی مانند افزایش بدهی دولت به بانک ها، مطابقت معوق، تکالیف بودجه ای،

قانونی، مالی و بانکی و... با معضلاتی مانند عملکرد خارج از نظارت بازار غیر متشکل پولی مواجه هستند.

با وجودی که مقامات عالی کشور، مراجع و مسئولان دستور داده اند که با موسسات غیر مجاز برخورد شود و بر بازار غیر متشکل پولی نظارت شود، اما همچنان شاهد فعالیت شبکه های نامنظمی از گردش نقدینگی با سود سپرده و تسهیلات بالا هستیم که بدون توجه به قانون و ضوابط شبکه بانکی فعالیت می کنند و به رقیب بانک هاتبدیل شده و در نتیجه باعث شده که به خاطر سود بالای این موسسات غیر مجاز و یا اشخاص و افرادی که نظارت نمی شوند، بخشی از منابع کشور جذب بانک ها نشود. نظارت بر بازار غیر متشکل پولی که علاوه بر موسسات غیر مجاز، افراد و صندوق های مختلف را شامل می شود، به یک کار مجسم نظارتی، انتظامی، فرهنگی، قانون گذاری و ... نیاز دارد. در صورتی که مشکلات بانک ها کاهش یابد و ابزارها و امکانات آنها بهتر شود، خدمات بهتری را به مردم و تولیدکنندگان شاهد خواهیم بود و در سال های اخیر برنامه های گسترده ای برای ارائه خدمات بهتر بانک ها به جامعه اجرایی شد که امید است در آینده تداوم یابد.

در مجلس، دولت، بانک مرکزی و شبکه بانکی، طرح های مختلفی در دست بررسی است و در وزارت اقتصاد و دارایی نیز برای بهبود ابزارهای نظام بانکی مورد نیاز جامعه برنامه ریزی شده تا ابزارهایی مانند مرابحه بتوانند به نیازهای مردم پاسخ دهند و رضایت بیشتری را از سوی مردم و فعالان اقتصادی شاهد باشیم. البته ابزارهای جدید نیازمند آموزش، بررسی، آزمون و نظارت اجرایی است تا مشکلات اجرایی آنها حل شود و به ابزاری توانمندی تبدیل شده و در راستای اهداف قانون و انتظارات جامعه عمل کند. ابزارهای نظام بانکی چگونه متحول خواهد شد؟ متناسب با نیاز مشتری، باید ابزارهایی بهتری در نظام بانکی تعریف و اجرایی شود تا ضمن کمک به اقتصاد تولید، باعث جلب رضایت مشتری و سپرده گذاران بانکی و تسهیلات گیرندگان شود. توجه داشته باشیم که هر قرارداد بانکی دو طرف دارد، یک طرف مشتری و یک طرف بانک است. بانک به نمایندگی از طرف سپرده گذار وکیل اوست و باید از

منافع سپرده گذار حمایت کند و از سوی دیگر، باید خدمات را به گونه‌ای به مدرم ارائه دهد که مردم احساس کنند می‌توانند با این خدمات رفاه و رضایت، سود و کسب و کار خود را بهتر کنند.

براساس قانون کسب و کار، قراردادها باید به گونه‌ای تعریف شود که به صورت استاندارد قابل اجرا باشند و امکان آموزش، فرهنگ سازی، رونق بخشی به اقتصاد را داشته باشد و هزینه تولید را کاهش داده و بهره‌وری و کارایی و کارآفرینی را بیشتر کند. این ابزارها اگر در بازار پولو سرمایه باعث رونق کسب و کار و اقتصاد شود، می‌تواند رشد اقتصادی مورد انتظار برنامه‌های توسعه را تضمین کند. براساس برنامه‌های توسعه و سند چشم انداز، هدف رشد ۸ درصدی اقتصاد تعریف شده اما در عمل در سال‌های اخیر رشد اقتصادی در مجموع به طور متوسط ۳ درصد بوده است. در نتیجه لازم است که برای افزایش رشد اقتصادی، با کمک دولت و بخش خصوصی، بهره‌وری کارایی از طریق بهبود عملکرد ابزارها و قراردادهای بانکی رشد کند تا هزینه تولید را کاهش دهد و سرمایه‌گذاری و رشد را بیشتر کند و نتیجه آن رونق اقتصادی و افزایش رشد اقتصادی باشد.

JAMMR

### کاهش نرخ سود و اثر آن در فضای کسب و کار در سال ۱۳۹۵

تولید کنندگان انتظار کاهش نرخ سود بانکی را دارند و این نرخ را بالا ارزیابی می‌کنند، آیا امکان کاهش نرخ سود بانکی بیشتری در آینده وجود خواهد داشت؟ شبکه بانکی کشور پیشگام کاهش نرخ سود بانکی بوده و از طریق کاهش نرخ تورم، شرایط را برای کاهش نرخ سود در بازار کسب و کار و شبکه بین بانکی فراهم کرده است. مدیران شبکه بانکی تصمیم گرفته اند که نقش مثبت در تحقق اقتصاد مقاومتی داشته باشند و در نتیجه براساس سیاست‌های عمومی دولت، بانک‌های دولتی و خصوصی در جهت کاهش نرخ سود بانکی و بهبود فضای مستمر کسب و کار حرکت کردند و دوبار نرخ سود بانکی را کاهش دادند.

## مشکل بازار موازی

در بازارهای خارج از بانک ها نیز شاهد نرخ های سود بالا در ارتباط با اوراق مشارکت، اوراق خزانة، اوراق بازار سرمایه و... هستیم. از جمله اوراق مشارکت با نرخ سود ۲۰ درصدی عرضه شد، نرخ برخی اوراق بین ۲۲ تا ۲۶ تعیین شد و بر این اساس، انتظار بازار، صاحبان منابع و پول را به این سمت سوق داد که نرخ سود سرمایه گذاری و سپرده گذاری باید بالای ۲۰ درصد باشد. بر این اساس، روشن است که بانک ها با رقابتی ویژه در بازار سرمایه و سایر بازارهای مواجه هستند که قادر به جذب نقدینگی با نرخ های بالاست و بانک نمی تواند با نرخ پایین برای سپرده ها با سایر بازارها رقابت کند. لذا باید همزمان با تلاش برای کاهش نرخ سود سپرده و تسهیلات در بانک ها، در سایر بازارها نیز نرخ های سود متناسب با شبکه بانکی باشد. اثر مثبت سیاست های کنترل تورم همزمان با کاهش نرخ تورم، بانک ها نیز اقدامات مختلفی را برای کاهش نرخ سود انجام داده و در چند مرحله نرخ سود را کاهش داده اند و اکنون نرخ سود بازار بین بانکی نیز به ۱۹ درصد کاهش یافته و به کاهش نرخ سود سپرده و تسهیلات و کاهش هزینه پول کمک کرده است.

چند موسسه غیر مجاز که با کمبود منابع و جمع شدن شعب خود مواجه شدند این موسسات به خاطر نرخ سود بالای خود و افزایش هزینه تمام شده پول، با کمبود منابع مواجه شدند و عاقبت شعب خود را جمع کردند. در نتیجه این موسسات که نرخ های بالای ۳۰ درصد دارند و همچنین اوراق دولتی و دارایی که نرخ آنها بین ۲۰ تا ۲۶ درصد است باعث ایجاد مانع و مشکلات برای بانک ها هستند و بانک ها در جذب منابع با مشکل مواجه هستند. در این زمینه لازم است که دولت و مسئولان اقداماتی انجام دهند که مانع از حرکت نقدینگی به سمت سفته بازی، دلالی،

سوداگری، موسسات غیرمجاز و افرادی شوند که نرخ های سود بالا می دهند. البته تورم کنترل شده، بازار سکه و ارز و طلا آرام گرفته و با سوداگری و نوسان همراه نیست.

### اقتصاد مقاومتی: کاهش هزینه تولید از طریق بهبود بهره‌وری و کارایی فضای کسب و کار

اقتصاد مقاومتی، یعنی کاهش هزینه تولید از طریق بهبود بهره‌وری و کارایی در فضای کسب و کار، و این موضع در شبکه بانکی باید از طریق تلاش برای کاهش نرخ سود بانکی و کاهش هزینه تولید تحقق یابد. اما در جهت افزایش منابع بانکها و عرضه پولو جذب منابع به بانکها نیز باید اقداماتی انجام شود و نمی توان انتظار داشتکه بانکها بدون حمایت و اقدامات مورد نیاز، نرخ و سود را کاهش دهند. چنانچه شرایطی فراهم شود که بازار غیرمتشکل پولی و موسسات غیر مجاز کنترل شود و منابع بیشتری جذب بانکها شود، بدهی دولت به بانکها کاهش یابد، همچنین مطالبات معوق بانکی کاهش یابد، شاهد افزایش سرمایه بانکها باشیم، دارایی مازاد بانکها در بازار سرمایه و بورس کالا و... عرضه شود، باعث افزایش منابع بانکها خواهد شد و در نتیجه افزایش عرضه پول باعث کاهش قیمت آن یعنی کاشه نرخ سود بانکی و کمک به تولید و کاهش هزینه تولید کنندگان و بهبود بازار کسب و کار می شود و قطعاً سود آنها افزایش خواهد یافت. اقتصاد به صورت زنجیره وار به هم متصل است و برای کمک به کاهش نرخ سود بانکی و اقتصاد مقاومتی و مقام سازی شبکه بانکی و تولید، باید اصلاحات در ساختار بودجه دولت، تکالیف بانکی، قاچاق تعرفه ها و... داشته باشیم تا به اصلاح عملکرد بانکها نیز کمک کند. در حال حاضر نقدینگی بیش از ۹۶۰ هزار میلیارد تومان است اما همه آن در اختیار بانکها نیست و زیر ۴۰۰ هزار میلیارد تومان آن در اختیار کانون بانکهای خصوصی یعنی ۲۳ بانک خصوصی و موسسات اعتباری است.

این بانک‌ها باید ۱۳ درصد منابع خود را به صورت سپرده قانونی به بانک مرکزی بسپارند، بخش از پول باید به صورت نقدینگی در بانک موجود باشد و بانک نمی‌تواند از تمام منابع خود استفاده کند. این موضوع نشان می‌دهد که حجم بالایی از نقدینگی کشور در بازار غیر متشکل پولی بدون نظارت در حال گردش است و برخی پول خود را با سود بالا به واحدهایی که نیاز دارند، می‌دهند. در حال حاضر بخشی از واحدهای اقتصادی که بدهی معوقه دارند به هر دلیلی امکان دریافت منابع از بانک‌ها را ندارند؛ لذا به این اشخاص مراجعه می‌کنند تا روی پای خود بمانند در حالی که بانک‌های کشور باید ضوابط را رعایت کنند، انواع بخشنامه و قانون را اجرا می‌کنند و باید به سوالات و بررسی‌ها جواب بدهند.

**فصلنامه پژوهش های کاربردی مدیریت بازار**  
 این نکات نشان می‌دهد که بهبود عملکرد بانک‌های کشور نیازمند اصلاح ساختار کل اقتصاد ایران است و سیاست‌های مالی، بودجه‌ای، تعرفه‌ها، تجارت، قاچاق، و... باید بهبود یابد. بندهای ۹ و ۱۹ اقتصاد مقاومتی ناظر بر نظام بانکی است و بانک‌ها سعی دارند تا انتظارات مردم را در حوزه پولی تأمین کنند اما مردم و فعالان اقتصادی نیز باید توجه داشته باشند که اولاً بانک‌ها باید در چارچوب قانون و مقررات عمل کنند و به دغدغه مسئولان، رسانه‌ها، مردم و دولت پاسخ بگویند و دوم این که عملکرد بانک‌ها متأثر از واقعیت و شرایط اقتصاد ایران است. بانک‌های خصوصی و دولتی در خدمت اقتصاد کشور هستند تا با بهبود و تغییر روش‌ها و ابزارها، روش جذب منابع، تخصیص اعتبارات، تسهیلات، منابع و بازار کسب و کار به دقت سیاست‌های اقتصاد مقاومتی را اجرا و اقدامات عملی گسترده‌ای را در شبکه بانکی شاهد باشیم. باید شرایط تولید کنندگان و فعالان اقتصادی را در نظر گرفت براساس سیاست‌های دولتی و بانک مرکزی، تأمین مالی بنگاه‌های بزرگ باید توسط بازار سرمایه انجام شود و از طریق اوراق مشارکت، صکوک و... که ضمانت نامه‌های بانکی را پشتوانه خود دارند، به حمایت از بنگاه‌های بزرگ اقدام

شود. همچنین جهت گیری بانک های خصوصی و بانک حمایت از واحدهای کوچک و متوسط، دانش بنیان و رونق کسب و کار است.

با کاهش نرخ های سود که اتفاق افتاده و تحولات دیگری را در سال جدید رد این زمینه شاهد خواهیم بود، امید است که تنفس، گشایش و فضای بهتری را در کسب و کار کشور شاهد باشیم. در کنار موضوع نرخ سود، باید به بحث های جانبی بازار پول و اقتصاد نیز باید توجه شود. باید به بانک مرکزی و بانک ها کمک شود تا منابع بیشتر و ارزان تری در اختیار داشته باشند. باید تمام ابزارها و شرایط و سیاست ها با برنامه شبکه بانکی عجین و هماهنگ شود و دولت با نظارت خود کمک کند و با اصلاح سیاست های بودجه ای، مالی، تکلیفی، نظارت بر موسسات غیر مجاز، قاچاق، اصلاح تعرفه ها و... هزینه جذب منابع و پول را کاهش دهد.

بانک های باید اوراق بدهی منتشر کنند و بدهی دولت به بانک ها کاهش یابد. افزایش سرمایه بانک ها باید از طریق کاهش مازاد دارایی ها انجام شود و دولت نیز به افزایش سرمایه بانک ها کمک کند تا با افزایش منابع بانک ها، ارزان کردن هزینه پول و... شاهد کاهش نرخ سود سپرده ها و جذب منابع برای بانک ها باشیم و بانک ها نیز تسهیلات ارزان و متناسب با نرخ تورم را در اختیار تولید و واحدهای اقتصادی قرار دهند. در یک جمله، اصلاح عملکرد بانک ها، در گروهی اصلاح ساختار اقتصاد و فضای کسب و کار و بازار دارایی و بازار غیر متشکل پولی است. تعیین سود بانکی به بازار و عدم رقابت بین بانک ها و همچنین کاهش سود تسهیلات و سپرده ها از سوی بانک ها در سال ۱۳۹۶ دیده شده است. تک نرخ شدن ارز از دیگر اتفاقات تأثیر قانون بهبود کسب و کار بر این سیاست بانک ها بوده است در راستای بهبود قانون فضای کسب و کار بر شبکه بانکی، بانک ها فعالیت های مالی خود را به صورت شفاف و منضبط پیاده و اجرا می کنند و این را باید در نظر داشت که نرخ سود سپرده ها کلاً به نفع اقتصاد نیست. در شرایط

فعلی رکود موجود در اقتصاد، شکست بازارهای اعتبار و فضای کسب و کار کاهش قیمت نفت، مطالبات معوق باعث شده است که تأثیر این قانون بر شبکه بانکی کشور کمرنگ تر شده باشد.

راهکاری که می توان در بازار کسب و کار فعلی پیشنهاد نموده جدا شدن دولت از بانک مرکزی می باشد در این اتفاق مهم بانک ها برای اعطای تسهیلات به فعالان و بازار کسب و کار فعلی بهترین شرایط را دارند. و با این امر بنگاه های اقتصادی کشور و به طور کلی بازار کسب و کار دستخوش تغییراتی بهتر در زمینه ی تولید و روش محصولات می شوند. بانک ها با اعطای تسهیلات به صورت مشارکتی به فعالان و بنگاه های کشور و با داشتن نظارت بر عملکرد فضای کسب و کار، چرخه های تولید را به حرکت در آورده و زمینه ی لازم را برای فروش در بازار فراهم می کنند و به طور کلی اقتصاد مقاومتی را اجرا و عمل کرده اند و این امر تنها با دادن اعتبار از سوی بانک های خصوصی و بخش خصوصی و داشتن نظارت که این اعتبارات حتماً در این زمینه مصرف شود فضای کسب و کار را بهبود بخشیده و هم بانک ها به سود واقعی خود که هدف موسسات اعتباری کسب سود در بازار است می رسند و این امر موجب می شود بانک های کشور زودتر به سود اصلی و واقعی خود نزدیک شوند.

JAMMR

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
پرتال جامع علوم انسانی